

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Anneli Wejke
Länsjurist
010-2244637

Valnämnden i Härryda kommun

Yttrande över remiss gällande bedömning av beslut beträffande röstningslokal i Mölnlycke bibliotek

Med anledning av Valnämnden i Härrydas remiss angående bedömning av beslut om röstningslokal i Mölnlycke bibliotek vill Länsstyrelsen anföra följande. Länsstyrelsen är enligt 3 kap. 2 § vallagen regional valmyndighet med ansvar i länet för frågor om val och för utbildning av valnämnderna. Av 3 § samma kapitel följer att valnämnden är lokal valmyndighet med ansvar i kommunen för frågor som rör val. Detta yttrande avges med stöd av Länsstyrelsens utbildande roll.

Enligt 4 kap. 22 § vallagen ska varje kommun se till att det finns lämpliga lokaler som kan användas som röstningslokaler och som i fråga om lokalisering, tillgänglighet och öppethållande ger väljarna goda möjligheter att rösta. En röstningslokal ska vara tydligt avgränsad och även i övrigt lämpad för ändamålet så att väljare inte hindras eller störs under röstningen. Den ska inte ha anknytning till en viss politisk sammanslutning och den bör inte ha sådan anknytning till en viss religiös sammanslutning eller till ett visst företag som kan påverka väljaren i samband med röstningen. Vidare får det, enligt 8 kap. 3 § vallagen, på ett röstmottagningsställe eller i ett utrymme intill detta inte förekomma propaganda eller annat som syftar till att påverka eller hindra väljarna i deras val. Av 4 § samma kapitel framgår att röstmottagarna ansvarar för ordningen på röstmottagningsstället. Den som finns i lokalen eller i ett utrymme intill denna ska rätta sig efter de anvisningar som röstmottagarna ger för att röstmottagningen ska kunna genomföras. Blir det sådan oordning att den inte kan avstyras får röstmottagningen tillfälligt avbrytas.

Av förarbeten (prop. 2013/13:124 och SOU 2013:24) framgår att varje kommun ska se till att det finns lämpliga lokaler som kan användas som vallokaler och röstningslokaler och som i fråga om lokalisering, tillgänglighet och öppethållande ger väljarna goda möjligheter att rösta. Vilka lokaler som ska användas bestämmer varje kommun. Det ligger i sakens natur att det ofta blir fråga om kommunens egna lokaler, t.ex. kommunkontor, skolor och bibliotek. Det är en självklar utgångspunkt och målsättning att lokaler som används för röstmottagning bör uppfattas som värdemässigt neutrala av väljarna. Om det kan antas att en väljare kan komma att påverkas i samband med röstningen på grund av att röstningen äger rum i en lokal som på ett eller annat sätt präglas av att den har anknytning till en viss organisation, kan det hävdas att lokalen inte kan uppfattas som värdemässigt neutral. Detta torde i första hand vara aktuellt i fråga om lokaler som har anknytning till organisationer med politiska kopplingar. Den värdemässiga neutraliteten kan också ifrågasättas om det kan antas att vissa väljare kommer att

avstå från att använda en viss lokal av t.ex. religiösa skäl. Ett annat förhållande som kan medföra att den värdemässiga neutraliteten kan ifrågasättas är t.ex. att röstmottagning anordnas i lokaler dit tillträdet är begränsat till dem som arbetar i lokalerna och att det bland dem finns påtagliga kopplingar till en eller flera organisationer med politisk anknytning. Förutsättningarna för vilka lokaler som kan användas skiljer sig åt från kommun till kommun.

Bestämmelsen om propaganda har funnits i flera tidigare vallagar och formulerades i 1972 års vallag som ”Tal får ej hållas i röstningslokal eller i anslutande utrymme. Ej heller får tryckta eller skrivna upprop sättas upp på eller delas ut till väljare på sådan plats”. Innebörden av bestämmelsen har inte ändrats även om dess språkliga utformning har det.

Valprövningsnämnden har i ett par avgöranden uttalat sig beträffande de olika reglerna. I avgörandena prövas såväl frågan om lokalernas lämplighet som närhet till propaganda. Sammanfattningsvis kan följande punkter noteras vara av stor vikt.

- Kommunen genom valnämnden fattar beslut om lämpliga lokaler och åtgärder vid propaganda. Kommunen bör utbilda och instruera röstmottagare om aktuella regler, om av kommunen fattade principbeslut och om hur olika situationer ska hanteras.
- Väljaren ska kunna vara ostörd och skyddad för varje form av påverkan under själva valhandlingen.
- Hur stort utrymme som omfattas av förbudet mot propaganda är ofta inte möjligt eller ens lämpligt att precisera. En bedömning måste göras i det enskilda fallet utifrån platsens särskilda förutsättningar att ge skydd för väljarna mot att utsättas för politisk agitation under valhandlingen. Här blir av betydelse bl.a. vilken omfattning den politiska propagandan kan anses ha och i vilka former de politiska partierna söker fånga väljarnas intresse.
- En röstningslokal som är belägen så att politiska aktiviteter åtminstone stundtals når väljarna i röstningslokalen kan inte bedömas uppfylla kraven i 8 kap. 3 § vallagen.
- För bedömningen är det av betydelse bl.a. vilken omfattning den politiska propagandan har och i vilka former de politiska partierna söker fånga väljarnas intresse.
- Även om kommunen genom dess valnämnd och de av kommunen utsedda röstmottagarna primärt har ansvaret för att förbudet mot politisk propaganda på röstmottagningsställen och utrymmen intill dessa upprätthålls är det naturligtvis också av vikt att partiorganisationerna beaktar kraven i vallagen när partierna planerar sina valaktiviteter.

Den fråga som i ärendet är av central betydelse är frågan om de vimplar i regnbågsfärger och det bord med litteratur och tidskrifter i pride-tema som placerats ut i den aktuella lokalen, biblioteket i Mölnlycke, med anledning av den nyss genomförda pride-veckan, gör lokalen olämplig som röstningslokal och

huruvida vimplarna och tidskrifterna respektive litteraturen ska bedömas som sådan propaganda som inte är tillåten enligt vallagen.

Väljaren ska kunna vara ostörd och skyddad för varje form av påverkan under själva valhandlingen. De vimplar som placerats i taket på biblioteket har satts upp i bibliotekets, dvs. i Härryda kommuns regi, i samband med pride-veckan och har såsom Länsstyrelsen uppfattat det kommit att förknippas med den s.k. prideflaggan som är en symbol för HBTQ-rörelsen.

Prideflaggan har i olika sammanhang kommit att användas i politiskt syfte, vilket inte minst framgår av de händelser som föranlett Valnämndens ordförandes beslut och Valnämndens eventuella omprövning. Detta saknar, såsom Länsstyrelsen bedömer det, emellertid betydelse i den aktuella sakfrågan. De aktuella vimplarna ska bedömas utifrån om den aktör som står bakom desamma avser utsätta väljaren som besöker förtidsröstningslokalen för politisk påverkan, vilken omfattning den politiska propagandan i så fall kan anses ha och i vilka former den söker fånga väljarnas intresse. Vidare är fråga om de tidskrifter och böcker som presenterats på ett bord i bibliotekets lokaler kan anses utgöra propaganda som syftar till att påverka eller hindra väljarna i deras val. Tidskrifter och böcker är ett naturligt inslag i ett bibliotek och det är, enligt Länsstyrelsen, tveksamt om de ens ska anses falla in under vallagens bestämmelser.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av funktionschef och valansvarig Anna Blomberg med länsjurist Anneli Wejke som föredragande.

Beslutet har godkänts digitalt varför det saknas namnunderskrifter

Så här hanterar vi dina personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa hittar du på www.lansstyrelsen.se/dataskydd.